

ІСТОРИЧНИЙ ДЕТЕКТИВ ТА ІСТОРІЯ ЯК ДЕТЕКТИВ: ДО ПИТАННЯ МІЖЖАНРОВОГО СИНТЕЗУ

Статтю присвячено аналізу популярного жанру історичного / ретро детективу, розглянутого в аспекті смислових полів, спільних з іншими літературними жанрами, які й забезпечують можливість їх синтезу. Зокрема, мотив активності минулого у сучасному та майбутньому, наявний практично в усіх літературних формах, має формотворче значення саме в детективі, де фабула побудована на ретроспективній реконструкції перебігу подій, які привели до певної ситуації (злочину), а також в історичних та квазі-історичних (альтернативна історія, криптоісторія) жанрах, в яких подібну «детективну» роботу щодо відтворення реальних або гіпотетичних подій, їх витоків та результатів, проводять сам автор та в деякій мірі реципієнт. Особливе місце таке художнє дослідження займає в жанрі «роману-розслідування», де автор може презентувати власну науково обґрунтовану версію неоднозначного історичного матеріалу. Мотив усвідомлення справжніх причин та характеру подій присутній також в психологічному романі, де акцент переноситься з «зовнішньої» загадковості ситуації на таємниці глибин людської душі.

Ключові слова: історичний детектив, ретро, жанрова література, синтез жанрів, художня інтерпретація.

Постановка проблеми. В українській літературі першої чверті ХХІ ст. доволі помітне місце займають історичний та ретро-детектив. Це відповідає загальноєвропейським тенденціям, а також відбиває національний інтерес до нового осмислення власної історичної спадщини. Однак, популярність детективу

взагалі та історичного детективу зокрема може розглядатися в ширшому контексті. Зокрема, цей жанр постає в якості одного з атракторів, що «притягує» інші жанри, каталізуючи їх складну взаємодію. В результаті формується комплекс «пара-історичних» жанрових форм, який виступає одним з засобів художнього пізнання (а в деяких випадках – фальсифікації) минулого, теперішнього та майбутнього.

Стан наукової розробки проблеми. Одним з найбільш глибоких підходів до детективу є дослідження його функціонування в культурі, та імпліцитної філософської основи. Одним з перших цю тему підняв Г. К. Честертон, белетрист та теоретик жанру, який, у відповідності до своєї світоглядної позиції, підкреслював його релігійні сенси. В сучасній Україні філософським імплікаціям детективу присвячене дисертаційне дослідження Г. Крапівник (Крапівник, 2015). Детектив також вивчається як «спадкоємець» та в певній мірі, замітник традиційного фольклору, так Т. Керстхейї зближує його з казкою та використовує для аналізу наратологічні схеми В. Проппа (Керстхейи 1989, 141-146). Д. Клугер (Клугер 2005) та К. Саммерскейл (Summerscale 2008) аналізують містеріальні аспекти детективу. Конкретні зразки жанру дають фактаж для розмаїтих тематичних досліджень: так, на матеріалі творів А. Конан Дойла досліджувалися проблеми логіки, творів А. Крісті – проблеми фемінності, влади, філософії повсякденності тощо. Зростання популярності історичного детектива та ретро-детектива висунули на перший план як аналіз творчості окремих авторів, так і проблеми визначення термінології, зокрема, кореляції між історичним та ретро-детективом.

Виклад основного матеріалу. В теперішній Україні в умовах інформаційної війни (в тому числі – боротьби за відновлення адекватної картини минулого), історичні жанри мають значний інформаційний та виховальний потенціал. На даний момент на полицях вітчизняних книгарень помітне місце займають детектив, історичний роман та фантастика (перш за все – фентезі), які можуть утворювати «гібридні» форми.

Жанрова література традиційно піддавалася критиці за її настанову на розважальність, неправдоподібність фабули, недостатню глибину розкриття характерів та суспільних стосунків, а часто й загальну редукцію інтелектуальної складової. Безумовно, жанрова література нечасто має справу з описом найтонших душевних рухів – визначальної прикмети психологічного роману, який вважався вищим досягненням класичної літератури. Так само нечасто зустрічається в «жанрах» ускладненість самоцінної форми, яка стає ключовою прикметою літератури неklasичної. Однак, настанова на легкість сприйняття не заважає жанровій літературі звертатися до філософських питань, які виступають гранично яскраво саме завдяки небуденності описаних подій, межовій ситуації, в якій опиняються персонажі. В цьому сенсі жанрова література зближується з міфом, однією з функцій якого було гранично чітко та емоційно наповнене зображення-пояснення походження та сутності всіх феноменів світу на трьох базових рівнях: індивід, суспільство, Космос.

Жанрова література в сучасному розумінні слова з'являється в ХІХ ст., причому її формування безпосередньо пов'язано з романтизмом, в той час як соціальний та психологічний роман тяжіють до канонів реалізму. Як окремі напрями, і романтизм і реалізм виникають в ХVІІІ – ХІХ ст., однак в широкому сенсі романтизм як «мистецтво уявного» та реалізм як «мистецтво реального» можуть розглядатися як два трансісторичних принципи творчої діяльності. Протягом ХХ – ХХІ ст. гострота протиріч романтизму та реалізму пом'якшується, оскільки тепер вони разом протиставляються спочатку модернізму, а згодом і постмодернізму. Є ймовірність, що і ці суперечності будуть «зняті» в межах метамодернізму.

Однією з безпосередніх причин виникнення жанрової літератури є урбанізація. Ортегіанські «маси», відірвані від традиційної етнічної культури та не долучені до культури елітарної, прагнуть отримувати певний «духовний продукт», який перш за все, має прикрасити їх доволі похмуре життя. Це не означає обов'язкової низької художньої якості творів, призначених для широкого загалу, але передбачає їх максимальну доступність та привабливість.

Бажаними є напружена фабула, непересічні характери, яскраві пристрасті. Саме тут став у пригоді досвід романтизму, який активно освоював нові теми та сюжети, захоплюючись всім нетиповим, екзотичним, містичним. Саме в межах романтизму виникають та розвиваються такі жанри як історичний (з усіма його похідними), «географічно-пригодницький», фантастика (від НФ до авторської казки) та детектив. Той самий автор міг бути одним з засновників відразу декількох жанрів; наприклад, у випадку Е. По – це детектив, наукова фантастика та містика.

Одним з чинників виникнення історичного жанру була термінова необхідність осмислення власного минулого, сучасного та майбутнього в час переформатування Європи внаслідок Французької революції та наполеонівських війн. Успіхи мовознавства, етнографії, історичної науки, зародження професійної археології дали новому жанру серйозну теоретичну базу. «Просторовим» корелятом історичного жанру став пригодницький роман, дія якого часто відбувалася в далеких екзотичних країнах, причому автор міг включати в художній текст географічні та етнографічні описи, або спираючись на власний досвід, або ж на основі попереднього дослідження (Л. Буссенар, Т. Майн Рід, Е. Сальгарі та ін.). Близькі до цього типу романи Ж. Верна, який поєднував пригодницько-географічний жанр з науковою фантастикою. Фантастична література складніша за походженням та ідейними підтекстами. Наукова фантастика, на відміну від типово пасеїстичного фентезі, приймає неминучі цивілізаційні зміни, і навіть попереджуючи про небезпеки наукового та технічного прогресу, здебільшого не закликає від них відмовлятися. Фентезі схильне дивитися в минуле (а отже, може зближуватися з історичними жанрами), НФ – в майбутнє. Однак, межа між ними не є абсолютною, про що свідчать хоча б такі сучасні піджанри як технофентезі та ельфпанк.

Детектив не стільки виникає одномоментно (хоча оповідання Е. По дійсно презентують його вже в повністю сформованому вигляді), скільки «самозароджується» всередині різних жанрових форм, кожна з яких вносить свої теми та сюжетні ходи. Так, у «Вершнику без голови» Т. Майн Ріда є чудовий

опис «роз-слідування» – пошуку речових доказів на місці злочину. В «Графі Монте-Крісто» А. Дюма наявна класична дедукція за описом.

Детектив пов'язаний з виникненням великих модерних міст не лише завдяки появі певної цільової аудиторії. В цьому жанрі урбаністична цивілізація створила власну новітню міфологію, а в кращих випадках – піднялась до рефлексії. Адже нове середовище і новий спосіб життя з його перспективами та проблемами, потребували осмислення, в тому числі й художнього. Новий жанр повністю використав потенціал могутньої міфологічної опозиції «Хаос – Космос», причому в якості Космосу могли розумітися суспільний лад, чиста совість, холодний дедуктивний розум (як в гармонії, так і у суперечностях між собою). В якості проявів Хаосу поставав не лише злочин, але й всі прояви ірраціонального, стихійного, пристрасного – всього, що протистоїть безпечному, але задушливому порядку як сакральне протистоїть профанному.

Вже більше двохсот років у працях теоретиків – філософів, культурологів, літературознавців – фігурують два протилежні творчі методи, список яких все росте. Ми будемо слідом за К. Г. Юнгом використовувати поняття «психологічна» та «візіонерська» творчість. Перша з них виходить із знання фактів життя, які індуктивним чином узагальнюються в художню картину світу, друга має основним джерелом глибини підсвідомості митця.

«Психологи», ближче до реалізму. Від митця вимагається знати життя, вибирати найважливіші теми, давати їм художнє оформлення. Відповідно, реципієнт дізнається про тонкощі людської психології, соціальні проблеми, наукові, в тому числі – історичні – факти та теорії тощо. Очевидно, що без такої копіткої дослідницької роботи автора неможливі історичні жанри. Наукова фантастика також вимагає від митця конкретних знань про сучасний стан та перспективи розвитку науки та техніки. Щоб бути переконливим, детектив теж має ґрунтуватися на знанні людської психології та соціальних відносин. Відомо, що класик жанру А. Конан Дойл був людиною виключної спостережливості та небайдужості, інакше, він не зміг би створити безсмертний образ, який би там яскравий прототип не мав у постаті доктора Дж. Белла. Однак, образ Шерлока

Холмса далеко не зводиться до дедуктивного методу, а сюжет оповідей про нього – лише до розв’язування інтелектуальної загадки. Сутність детективного жанру передбачає присутність похмурої таємниці, і навіть в самому образі слідчого може бути приховані демонічні асоціації (Клугер 2005). А таке зазирання в безодні – міфу, чи людської душі – властиво скоріше письменникам-візіонерам, які намагаються передати своє бачення вічного крізь минуше, сакрального крізь профанне.

Міфоподібність властива не лише детективу. Жанрова література взагалі тяжіє до зображення надзвичайного і небуденного, і водночас – глобально-узагальнюючого, архетипного. Встановлення характеру зв’язків літератури з міфом – генеалогічних чи гомологічних – є цікавим, але складним питанням. В деяких випадках ми точно знаємо про попередні міфологічні студії автора (як відомо, Дж. Лукас повністю переписав сценарій перших «Зоряних війн» після прочитання «Героя з тисячею обличь» Дж. Кемпбела). В інших випадках можна скоріше посилатися на універсальні структури наративу, які повторюються і в міфі і в літературі, оскільки кореняться безпосередньо в людському історичному досвіді.

Міфо-архетипні підтексти значно підсилюють енергетику художнього твору. Так, трилер та близькі до нього форми, зображуючи боротьбу протагоніста з антагоністом, нерідко звертаються до міфологеми протистояння Космосу та Хаосу (що не завжди дорівнює протистоянню добра та зла в чистому вигляді). Практично всі форми фантастики, в тому числі й провідні – НФ, фентезі, містика – в тій чи іншій мірі звертаються до вічних основ людського буття, стверджуючи безкінечну варіативність одних його характеристик та незмінність інших. Історичні жанри не лише описують певний неповторний період, але й простежують універсальні тенденції, виділяючи вічні ситуації, які в різних умовах повторюються протягом століть, якщо не тисячоліть. Адже твердження, що історія нічому не вчить – лише полемічне перебільшення. Щоб спростувати його достатньо згадати досвід контактів європейців з цивілізаціями Мезоамерики та Андської зони, де перемогу нечисленних конкістадорів

забезпечила не лише перевага у зброї, але й наявність двохтисячолітнього історичного досвіду військової справи та дипломатії.

Нарешті, в «квазі-історичних» жанрах, таких як альтернативна історія, криптоісторія тощо, отримують художню інтерпретацію вічні парадигмальні зразки, за якими відбувається перебіг історичних подій при певних суспільних умовах. Саме коректне визначення цих парадигм забезпечує психологічну та соціологічну переконливість моделювання причинно-наслідкових зв'язків в будь-якому фантастичному антуражі. В жанрі альтернативної історії нерідко має місце також суто детективна постановка питання: певна історична подія розглядається як «злочин» проти «правильного» з точки зору автора, перебігу подій. А отже автор та його герої мають визначити «злочинця» - конкретну особу або ж ключовий фактор. Якщо йдеться про «виправлення» цієї історичної помилки героєм, то перед нами, скоріше за все, наукова фантастика або фентезі з подорожами в часі. Якщо ж помилку «виправляє» сам автор, створюючи уявний світ, де перебіг подій відбувався за іншим сценарієм, то йдеться про жанр альтернативної історії. Причому в усіх цих випадках, крім загальної «детективно-історичної» складової, може бути присутня також інтрига, безпосередньо пов'язана з розслідуванням злочину. Наприклад, в романі Г. Гарісона «Повстанець в часі» головним героєм є слідчий, який спочатку розслідує сенс протиправних дій антагоніста, а потім відправляється слідом за ним в минуле, щоб не дати йому змінити перебіг подій Громадянської війни в США.

Детективна по суті інтрига може бути присутньою також в «жанрі поза жанрами» – психологічному романі (який може породжувати також такі форми як психологічний трилер, психологічний роман жахів, психологічна НФ). Однак тут не обов'язкова наявність образу слідчого та послідовного розслідування кримінальної ситуації. Так, героїня «Ребекки» Д. Дю Морьє намагається розібратися, перш за все, в людських характерах та стосунках (чи кохає її чоловік), і лише згодом з'являється тема зчиненого в минулому злочину. В певному сенсі «анти-детективом» є «Маленький друг» Д. Тарт, чий гострий

реалізм та глобальний песимізм особливо різко контрастують з принциповою бадьорістю піджанру дитячого детективу, де підлітки завжди успішно вирішують проблеми, які заводять в тупик дорослих.

В психологічному романі інтрига, яка в тій чи в іншій мірі ставить читача в роль слідчого, не обов'язково пов'язана зі злочинном. Це може бути бажання зрозуміти логіку подій, розібратися з істинними характерами та мотивами персонажів. Але ж сама ця настанова на необхідність дізнатися правду (або – Правду) є ключовою прикметою детективу. В першому випадку ситуація, зрозуміла для персонажів, лише поступово – і можливо, не повністю – розкривається для читача, так в «Житті Пі» Я. Мартелла головний герой знає, як все відбувалося «насправді», але реалістичне чи символічне тлумачення історії тварин в човні не стверджується остаточно. В другому випадку ситуація є незрозумілою і для персонажів, кожен з яких або має неповну інформацію, або ж виходить з власної упередженості (поетика точок зору). Так, в хрестоматійному «Повороті гвинта» Г. Джеймса читачу пропонується обирати реалістичне чи містичне тлумачення подій.

В чисто реалістичному, позбавленому містичної амбівалентності психологічному романі тема відновлення правди може приймати вигляд намагання героя розібратися з власним (особистим або сімейним) минулим і, можливо, прийняти відповідальність за колишні невинні помилки. Але ж і класичний детектив можна розглядати не лише як процес розкриття злочину, але й в певному сенсі як колективну сповідь, коли кожний підозрюваний по черзі розкриває свої гріхи, що – з міфопоетичної точки зору – дорівнює ритуалу очищення, після якого спільнота може продовжувати існування, не наражаючись на гнів вищих сил (згадаємо історію Едіпа та покарання країни за таємний гріх царя).

Ще один момент, спільний для соціально-психологічного роману з одного боку та детектива і трилера – з іншого – це таємниця ідентичності героя. Таємниця може бути «зовнішньою», біографічною, зокрема, стосуватися походження (а з міфопоетичної точки зору походження – це і є сутність). Звідси

такі теми як амнезія та загублені/сховані діти (від короля Артура до Олівера Твіста та Гаррі Поттера) – заявлені, але ж надзвичайно потужні за архетипними підтекстами. Або ж таємниця є внутрішньою, психологічною, пов'язаною з тим, що герой не знає, чи не хоче знати правду про себе. В сучасному детективі/трилері вже стала загальним місцем зустріч слідчого з власними демонами – тими самими людьми або тією самою травматичною ситуацією, що він намагався витіснити з пам'яті. Подібна проблематика виводить нас на теми суб'єктивної та об'єктивної тягlosti чи перервності часу, активності минулого в теперішньому та майбутньому. А ця тематика є спільною для жанрів психологічного (біографія душі), історичного (причинно-наслідкові закономірності) та детективного (передісторія конкретної події).

Синтез двох останніх жанрів може давати широкий спектр форм. На даний момент найбільшу популярність набули історичний детектив та ретро-детектив. Ці терміни можуть зближуватися, використовуючись як синоніми, або ж протиставлятися. Ми притримуємося тієї позиції, що історичний детектив передбачає обережне вписування вигаданих героїв та подій у науково точно (наскільки дозволяє сучасний рівень знань) та документально чітко прописане тло. Ретро-детектив бере лише антураж певної епохи, причому може його трансформувати аж до перетворення на жанрову фантастику. Відмінності визначаються головною метою автора. Якщо метою є художнє дослідження перебігу історичних подій – перед нами власне історичний детектив. Ретро-детектив ставить головний акцент або на чіткій детективній інтризі, або ж на чомусь іншому, скажемо, на ескапістському зануренні в неспішній, в чомусь моторошний, в чомусь – затишний світ минулого.

Як історичний, так і ретро-детектив можуть мати різний рівень складності. До власне історичної та детективної складових можуть додаватися філософські роздуми автора, інтертекстуальні алюзії, різні форми «гри» з читачем (У. Еко, Х. К. Сомоса).

Історичний детектив у строгому сенсі має значний пізнавальний потенціал, порівняний з «детективним літературознавством» (термін Ю. Лотмана), в якому

об'єктом розслідування є реальні історичні події, а результатом – наукове дослідження. На межі художньої та наукової літератури знаходиться роман-розслідування (А. Баканов 1980), класичним прикладом якого вважається «Дочка часу» Дж. Тей, де всередині художнього твору міститься аргументоване переосмислення особистих характеристик та вчинків Річарда III. Дж. Керрелл в «Шифрі Шекспіра» та «Проклятті Шекспіра» «віддає» своїй героїні-шекспірознавиці власне наукове дослідження. Щоправда, жанр творів диалогії є не детективом, а трилером, властиво – культурологічним трилером, канон якого сформував Ден Браун. У жанровому детективі інтрига може виступати засобом донесення інформації про певний період часу. Так, видатний кельтолог П. Б. Елліс в своїх романах робить доступною унікальну наукову інформацію про маловідому «далекозахідну» цивілізацію.

Стосовно епох та цивілізацій, до яких можуть звертатися автори історичних детективів то, на перший погляд, обмежень не існує. Однак, є періоди, більш та менш сприятливі для цього жанру. Так, доволі важко писати детектив про найдавнішу історію. Автору, який береться за тему, треба дуже добре уявляти собі далекий від сучасного життєвий світ, в якому магічне могло мати не меншу силу, ніж логічне. Недарма серіал М. Пейвер «Хроніки темних часів» - це історичне фентезі з елементами детективу. Одним з нечисленних зразків детективу на давньослов'янську тему є роман харків'янина Ф. Чешко «Урман». Все ще дуже екзотично виглядають детективи, в яких дія відбувається в антуражі не-європейських цивілізацій.

Для українських авторів найбільш привабливим періодом залишається друга половина XIX – перша половина XX ст. Найбільш сильними місцями їх романів є значна кількість історичної та краєзнавчої інформації, а також намагання осмислити (та переосмислити) імперську спадщину в її різних формах – адже йдеться не лише про російську, але й про Австро-Угорську імперії. Вразливим місцем, на жаль, часто є переконливість власно детективної інтриги.

Висновки. Визначальною рисою жанру детективу є наявність злочину, який розслідується шляхом відпрацювання декількох версій аж до

знаходження справжнього злочинця. Фундаментальні засади жанру сягають значної архетипової глибини, виходячи на такі міфологічні та філософські теми як сутність часу та причинно-наслідкові зв'язки подій, сенс буття та сутність покаяння. Все це створює значні можливості для філософського, в тому числі – історіософського художнього дослідження, дозволяючи складний синтез жанрів (найчастіше: детектив – історія – фантастика), з широким використанням досягнень психологічно-соціальної літератури. Тема жанрового синтезу, широко представленого в сучасній белетристиці, заслуговує на подальше дослідження. Зокрема, це стосується з'ясування місця в культурі фантастичного та історико-фантастичного детективу.

Список використаної літератури

Баканов А. «Роман-розслідування»: історія і детектив. Нотатки про форми сучасної історичної прози. «Всесвіт». 1980. №12. С. 174-179.

Кестхейи Т. Анатомія детектива. Будапешт : Корвина, 1989. 261 с.

Клугер Д. Баскервильская мистерия: История классического детектива. Москва : Текст, 2005. 189 с.

Колесник О. С. The Historiosophy of Guy Ritchie's Sherlock Holmes Dylogy (Історіософія в діалогії Гая Річі про Шерлока Холмса). Вісник НАКККіМ. 2018. № 2. С. 21-24.

Колесник О. С. Hermeneutics of Thriller: From William Shakespeare to Dan Brown (Герменевтика трилера: від Вільяма Шекспіра до Дена Брауна). Культура України. Серія: Культурологія. 2018. Вип. 60. С. 59-68.

Колесник О. С. Історичний детектив як літературна форма інтерпретації історії та культури. Культура і сучасність. 2022. № 1. С. 20–27.

Крапівник Г.О. Філософсько-антропологічні імплікації детективних практик : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософських наук : спец. 09.00.04 «філософська антропологія, філософія культури». Харків : ХНПУ, 2015. 28 с.

Summerscale K. The Suspicions of Mr. Whicher, or The Murder at Road Hill House. London : Bloomsbury, 2008. 360 p.

References

1. Bakanov, Andrii. "Roman-rozsliduvannia": istoriia I detektyv. Notatky pro formy suchasnoi istorychnoi prozy. Vsesvit. 1980. 12: 174-179.
2. Keszthelyi, Tibor. Anatomiiia detektiva. Budapest : Corvina, 1989. 261 p.

3. Kluger, Daniil. Basklervil'skaya misteriya: Istoriya klassicheskogo detektiva. Moscow : Tekst, 2005. 189 c.
4. Kolesnyk, Olena. The Historiosophy of Guy Ritchie's Sherlock Holmes Dylogy. National academy of culture and arts management herald. 2018. 2: 21-24.
5. Kolesnyk, Olena. Hermeneutics of Thriller: From William Shakespeare to Dan Brown. Culture of Ukraine. Cultural Studies. 2018. 60: 59-68.
6. Kolesnyk, Olena. Istorychnii deterktyv yak literaturna forma interpretatsii istorii ta kultury. Culture and contemporaneity. 2022. 1: 20–27.
7. Krapivnyk, Hanna. Filosofsko-antropolohichni implikatsii deteknyvnykh praktyk: : avtoref. dys. ... doct. filol. nauk : 09.00.04 / Kharkiv : 2015. 31 p.
8. Summerscale K. The Suspicions of Mr. Whicher, or The Murder at Road Hill House. London : Bloomsbury, 2008. 360 p.

Olena Kolesnyk

HISTORICAL DETECTIVE AND HASTORY AS A DETECTIVE; TO THE QUESTION OF INTERGENRE SYNTHESIS

The article presents the analysis of the popular historical / retro detective genre, considered in terms of semantic fields shared with other literary genres, which provide the possibility of their synthesis. In particular, the motive of the activity of the past in the present and the future, which is present in almost all literary forms, has a formative significance precisely in the detective story, where the plot is built on a retrospective reconstruction of the course of events that led to a certain situation (crime). This motive also has crucial importance for historical and quasi-historical (alternative history, cryptohistory) genres in which similar "detective" work on the reproduction of real or hypothetical events, their origins and results is carried out by the author himself and to some extent by the recipient. Such artistic research occupies a special place in the "investigation novel" genre, where the author can present his/her own scientifically based version of ambiguous historical material. The motive of realizing the true causes and nature of events is also present in the psychological novel, where the emphasis is shifted from the "external" mystery of the situation to the secrets of the depths of the human soul. The fundamental principles of the detective genre reach considerable archetypal depth, based on such mythological and philosophical themes as the essence of time and the cause-and-effect relationships of events, the meaning of being and the essence of repentance. All this creates significant opportunities for philosophical, including historiosophical artistic research, allowing a complex synthesis of genres (most often: detective story – history – science fiction and fantasy), with extensive use of the achievements of psychological and social literature. All these forms of the artistic interpretation of the “past-in-the-future” are very relevant of the culture that is seeking new understanding of its own past and the history of international relations. It explains the relative popularity of the historical and retro-detective in the contemporary

Ukrainian literature. For Ukrainian authors, the second half of the 19th and the first half of the 20th centuries remains the most attractive period. The strongest points of their novels are a significant amount of historical and local history information, as well as efforts to understand (and rethink) the imperial heritage in its various forms - after all, it is not only about the Russian, but also about the Austro-Hungarian empire.

Keywords: historical detective, retro, genre literature, synthesis of genres, artistic interpretation.